EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 7.6.2022
COM(2022) 256 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kuudestoista vuosikertomus (2021) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kuudestoista vuosikertomus (2021) rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen unionin tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävä tuki perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 389/2006[1], jäljempänä 'tukiasetus'. Asetuksessa säädetään, että tuesta on vuosittain raportoitava neuvostolle ja Euroopan parlamentille.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Tukiasetuksen mukaisiin toimiin oli ohjelmasuunnitelmassa osoitettu vuoden 2006 ja vuoden 2021 lopun välillä 623 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 toimintaohjelmaan oli joulukuussa 2021 sidottu 30,7 miljoonaa euroa[2]. Vuosia 2021–2027 koskeva monivuotinen rahoituskehys on tarjonnut ohjelmalle monivuotiset puitteet vahvistamalla sille vakaan vuotuisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellinen ja tarkoitettu siirtymävaihetta varten, ja sillä pyritään valmistelemaan ja helpottamaan unionin säännöstön soveltamista kaikilta osin Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla Kyproksen tasavallan alueilla sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu. Sekä tukiasetuksessa että monivuotisesta rahoituskehyksestä annetussa neuvoston asetuksessa N:o 2020/2093[3] on sallittu ohjelman tarkistaminen siinä tapauksessa, että yhdistyminen toteutuu.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan ja joilla unionin säännöstön soveltamista on lykätty väliaikaisesti liittymissopimuksen pöytäkirjan nro 10 nojalla. Tuki pannaan täytäntöön pääasiassa suoralla ja välillisellä hallinnoinnilla.

Komissio toimii poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Tuen antaminen ei tarkoita sitä, että alueilla tunnustettaisiin jokin muu viranomainen kuin Kyproksen tasavallan hallitus. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä, mutta samalla on noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatteita. EU:n rahoittamissa tukiohjelmissa tehtäisiin normaaleissa olosuhteissa tuensaajamaan hallituksen kanssa sopimuksia, joilla vahvistettaisiin tuen kehittämisen oikeudellinen kehys. Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävästä tuesta tällaisia sopimuksia ei voida tehdä. Toiminnan luonteesta johtuvien riskien hallinta ja

[1] Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006, annettu 27 päivänä helmikuuta 2006, rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta (EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5).

[2] Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 13 päivänä joulukuuta 2021, Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevan toimintaohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2021 (C(2021) 8905).

[3] Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (EUVL L 433I, 22.12.2020, s. 11).

vähentäminen ovat komission vastuulla. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin toimenpiteisiin sisältyvät sopimusten tiivis seuranta ja tuensaajien tukeminen, tarkistetut maksuehdot sekä varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin. Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Vaikutuksen varmistamiseksi Kyproksen turkkilaisen yhteisön on täysin sitouduttava valmisteluihin, joiden avulla unionin säännöstö voidaan ottaa käyttöön ja sen täytäntöönpanon lykkääminen peruuttaa pöytäkirjan 10 mukaisesti, kun tilanne on saatu ratkaistua.

Alueilla, jotka eivät ole Nikosian tosiasiallisessa hallinnassa, ohjelmaryhmä työskentelee EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin . Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia, seminaareja ja lehdistötilaisuuksia sekä pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella ja jakaa tietoa myös tukiohjelmasta. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettava EU:n infopiste (Info-point) toteuttaa erilaisia viestintä- ja näkyvyystoimia sekä tarjoaa tietoa EU:n politiikoista, painopistealueista ja toimista, joilla tuetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä ja edistetään eurooppalaista kulttuuria.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Komissio jatkaa tukiasetuksen täytäntöönpanoa yleisenä tavoitteenaan jälleenyhdistymisen tukeminen. Jos Kyproksen kysymyksessä päästään kokonaisvaltaiseen ratkaisuun, neuvosto päättää komission ehdotuksen pohjalta yksimielisesti tukiasetukseen tarvittavista muutoksista.

Vuonna 2021 toteutettuihin toimiin lukeutui useiden vakiintuneiden ja onnistuneiden hankkeiden jatkaminen. Tällaisia hankkeita olivat esimerkiksi EU:n stipendit ja luottamusta lisäävät toimet kulttuuriperintöä käsittelevän teknisen komitean ja kateissa olevien henkilöiden komitean tukemiseksi. Erillisellä välineellä rahoitettiin edelleen yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden aloitteita.

Avustuksina myönnettävä tuki on edelleen tärkeä osa ohjelmaa. Tärkeimmille sovintoa valmisteleville talouden aloille annettua apua vahvistettiin hankkeilla, jotka tukevat yksityisen sektorin, maaseudun ja henkilöresurssien kehittämistä. Lisäksi jatkettiin toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa konkreettista edistystä eläintautien hävittämisessä ja elintarviketurvallisuuden parantamisessa.

Huhtikuussa 2021 komissio antoi kaksi säädöstä: täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/591 nimen ”Halloumi”/”Hellim” kirjaamisesta suojattujen alkuperänimitysten ja suojattujen maantieteellisten merkintöjen rekisteriin (SAN) ja päätöksen (EU) 2021/586, jonka nojalla halloumi-/hellim-juustoilla voidaan käydä kauppaa vihreän linjan yli, kunhan Kyproksen turkkilaisen yhteisön tuottajat ovat yhdenmukaistaneet tuotantovaatimuksensa eläinten terveyttä ja elintarviketurvallisuutta koskevien EU:n vaatimusten mukaisiksi. Lokakuun 1. päivästä 2021 alkaen vain perinteisellä reseptillä valmistettuja, Kyproksella tuotettuja halloumi-/hellim-juustoja voidaan saattaa EU:n markkinoille tällä nimellä. Säädösten antamisen jälkeen toteutettiin joukko tukitoimenpiteitä, joiden tavoitteena oli edistää halloumi-/hellim-juustoja koskevan SAN-paketin täytäntöönpanoa Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

Tuensaajien valmiuksissa panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön kokonaisvaltaisen ratkaisun jälkeen on edelleen huomattavia puutteita. Kyproksen

turkkilainen yhteisö on kuitenkin edistynyt edelleen hyvin useilla osa-alueilla ja ymmärtää nyt aiempaa paremmin, millaisia haasteita täytäntöönpanoon liittyy.

Komission joulukuussa 2013 irtisanoma Famagustan viemäriverkoston rakentamissopimus aiheuttaa edelleen ongelmia. Riita-asia entisen toimeksisaajan kanssa saatettiin välimiesmenettelyyn, joka on edelleen käynnissä. Samaan aikaan tehtiin sopimus asiaan liittyvistä korjaustöistä, jotka on nyttemmin aloitettu.

Covid-19-pandemia on vaikeuttanut tukiohjelman täytäntöönpanoa. Komissio huolehti edelleenkin, että ohjelmasta saadaan tuloksia olosuhteista huolimatta, ja otti käyttöön lieventäviä toimenpiteitä hankkeiden esteettömän jatkumisen varmistamiseksi. Hätäpaketin avulla voitiin tarjota kiireellisimmin tarvittuja lääkinnällisiä tarvikkeita, taloudellista tukea mikro- ja pk-yrityksille sekä asiantuntijaneuvontaa teknisille komiteoille.

Vuoden lopussa oli voimassa 191 ohjelman mukaista sopimusta.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen jälleenyhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Painopiste on erityisesti saaren taloudellisessa yhdentymisessä, yhteyksien parantamisessa yhteisöjen välillä ja EU:n kanssa sekä valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon.

Tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2021 toteutettiin seuraavia toimia:

4.2.1. Tavoite 1: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen

UNDP jatkoi paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen (Local Infrastructure Facility – LIF) täytäntöönpanoa komission unionin puolesta allekirjoittamilla, yhteensä 23,4 miljoonan euron avustussopimuksilla. Rahoitusvälineellä tuetaan tärkeiden paikallisten infrastruktuuri-investointien valmistelua ja toteutusta. Rahoitusvälineen puitteissa toteutettujen 13 merkittävän hankkeen lisäksi vuonna 2021 saatiin valmiiksi optimoitu kolmas paikallisyhteisöjä koskeva ehdotuspyyntö, jonka tuloksena käynnistettiin neljä muuta hanketta tämän rahoitusvälineen hankejatkumossa. Vuonna 2021 aloitettiin Kormakitiksen yhteistyökeskuksen rakennustyöt ja allekirjoitettiin suunnittelu- ja rakennussopimus Mórfoun jätevedenpuhdistamon laajennuksesta.

Vesialalla saatettiin uuden Nikosian kokoojaviemärin rakennustyöt päätökseen marraskuussa 2021. Hankkeessa rakennettiin 13 kilometrin pituinen viemäri, jota pitkin jätevedet kulkevat Nikosian alueelta yhteisöjen yhteiseen Nikosian jätevedenpuhdistamoon. Jätevedenpuhdistamo on EU:n rahoittama hanke, joka valmistui vuonna 2013. Hankkeella vähennetään pohjavesien saastumista ja suojellaan yhteisiä vesivaroja koko saarella.

Famagustan viemäriverkkojen korjaustyöt aloitettiin heinäkuussa 2021, kun sopimuksen tosiasiallisen täytäntöönpanon edellytykset täyttyivät.

Kaksi muutettua urakkasopimusta, jotka koskivat kaatopaikan laajentamista ja kaatopaikan kaasunpoistolaitosta ja joihin investoidaan nyt yli 4,5 miljoonaa euroa kiinteän jätteen käsittelytukena, edistyivät hyvin covid-19-pandemiasta huolimatta. Muutokset mahdollistavat jopa 0,8 MW:n sähköntuotannon uusiutuvista energialähteistä (kaatopaikkakaasun talteenotto, käsittely ja polttaminen). Tuotetulla

sähköenergialla saadaan kaatopaikkojen jätevedet eli suotovesi käsiteltyä kestävästi juuri käyttöön otetussa käsittelylaitoksessa.

Valitettavasti tuensaaja ei ole pystynyt käyttämään kaatopaikkalaitosta ja suotoveden käsittelylaitosta siten kuin alun perin oli tarkoitus. Vaikka suotoveden käsittelylaitos otettiinkin käyttöön vuonna 2021, se suljettiin myöhemmin, ja se oli poissa käytöstä yli 10 kuukautta. Tämä on vääjäämättä heikentänyt merkitävästi investointikohteen kuntoa. Komissio työskentelee herkeämättä, jotta tilanne saadaan korjattua ja jotta laitos saataisiin taas toimintaan.

Valmiuksien kehittämistä koskevan palvelusopimuksen ansiosta paikallisyhteisöjen jätehuoltokäytännöissä alettiin soveltaa kiertotalouden periaatteita. Tämä työ aloitettiin perustamalla ensimmäinen voittoa tavoittelematon tuottajavastuujärjestö pakkausjätteen kierrättämistä varten. Tämä prosessi on nyt saatu miltei päätökseen. Osana tätä aloitetta Nikosian jätevedenkäsittelylaitoksesta peräisin olevan jätevesilietteen käyttöä kokeiltiin hyvin tuloksin, ja paikalliset maanviljelijät alkoivat hyödyntää lietettä.

EU:n rahoittaman integroidun kiinteän jätteen käsittelysuunnitelman mukaisesti avustusten, joilla autetaan kahdeksaa paikallisyhteisöä parantamaan jätehuoltoinfrastruktuuriaan, toteutus on loppuvaiheessa.

Paikallisia teknisiä valmiuksia ympäristön laadun seuraamiseen parannetaan uudistamalla ilmanlaadun seurantaverkkoa sekä perustamalla ilman ja polttoaineen laadunvalvonnan vertailulaboratorio. Ilmanlaadun seurantaverkko, joka oli täydessä toiminnassa koko vuoden 2021 ajan, mittaa nyt yhä useampia epäpuhtauksia. Myös mittauspaikkojen määrä on kasvanut.

4.2.2. Tavoite 2: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Tukiohjelman varoilla jatkettiin terveysalan kiireellisimpien tarpeiden kattamista covid-19-pandemian torjumisessa. Pandemian sosioekonomisten vaikutusten lieventämiseksi otettiin käyttöön myös 11 miljoonan euron arvoinen talouden hätätukipaketti.

Northern Ireland Cooperation Overseas -organisaation (NI-CO) avulla toteutettava hanke ”Innovatiivinen yrittäjyys ja vuoropuhelu” oli tärkein väline, jolla autettiin torjumaan pandemian taloudellisia haittavaikutuksia. Avustusjärjestelmään ”Työpaikkojen turvaaminen ja luominen” on kohdennettu yhteensä 7,2 miljoonaa euroa varoja, joista 86 menestyvää mikro- ja pienyritystä saa rahoitusta enintään 60 000 euroa kukin.

Maaseudun kehittämisen alalla maatalouden neuvontayksiköiden kautta annettavaa teknistä apua koskevaa hanketta jatkettiin, ja se päättyy tammikuussa 2024. Hankkeen tavoitteena on auttaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön maanviljelijöitä toteuttamalla maatalouden neuvontayksiköitä koskeva strategia. Strategiaan sisältyy paikallisten neuvojien neuvonta, koulutus ja valmiuksien kehittäminen.

Vuonna 2021 tehtiin halloumi-/hellim-juustojen SAN-paketin täytäntöönpanon tukemiseksi sopimus keskeisestä toimesta, jossa keskitytään elintarviketurvallisuuteen ja kriisivalmiuteen. Sopimuksen arvo on 3,1 miljoonaa euroa. Teknistä apua koskevan hankkeen tavoitteena on vauhdittaa EU:n vaatimusten kanssa yhdenmukaistettujen elintarvikehygienia- ja elintarviketurvallisuusstandardien täytäntöönpanoa Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä sekä parantaa valmiuksia mahdollisten eläintautikriisien varalta.

Lisäksi eläinlääkintäasiantuntijoiden valmiuksien vahvistamiseen tähtäävässä teknisen avun hankkeessa, jolla pyritään ehkäisemään ja valvomaan eläintauteja ja hävittämään ne, toteutettiin toinen laajamittainen näytteenotto ja eläinten testaus ensisijaisten tautien (bruselloosin ja tuberkuloosin) varalta. Komissio tarjosi laboratoriotestejä, eläinlääkinnällisiä tarvikkeita ja palveluja, joita tarvittiin eläinten näytteenotossa ja testauksessa. Yli 6 100 karjasta ja yli 427 000 eläimestä (naudoista, lampaista ja vuohista) otettiin näytteitä, joiden avulla tartunnan saaneet eläimet voitiin tunnistaa ja poistaa maatiloilta. Tämän seurauksena bruselloosin esiintyvyys Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä on vähenemässä.

EU:n tuella saatiin myös yhä enemmän yksityisiä eläinlääkäreitä mukaan eläinten näytteenottoon ja testaukseen. Lisäksi hankittiin lähes 500 000 euron arvosta laboratoriolaitteita elintarvike- ja terveyslaboratorioiden testauksen laajuuden ja luotettavuuden lisäämiseksi.

Koulutusalalla tehtiin opetuksen ja oppimisen parantamista koskevan teknisen avun hankkeen avulla jatkuvaa ammatillista kehittymistä koskeva tilanneanalyysi sekä analyysi tieto- ja viestintätekniikan käytöstä Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä. Komission pitkän aikavälin tavoitteena on saattaa kyproksenturkkilaisten lasten koulutus parhaiden kansainvälisten käytäntöjen mukaiseksi, ja tähän tavoitteeseen pyrkimistä jatketaan.

Arvoltaan 1,1 miljoonan euron hanke tiedelaboratorioiden perustamiseksi alemman perusasteen oppilaitoksiin on saatu päätökseen. Kalusteet ja laitteet toimitettiin ja asennettiin 48:aan alemman perusasteen oppilaitokseen. Tuensaajalle toimitettiin myös liikkuva laboratorio (erikoisvarusteltu linja-auto). Laboratorioissa oppitunteja pitäville peruskoulunopettajille järjestettiin käytännön koulutusta aiheesta. Samalla aloitettiin liitännäistoimenpide, jonka tavoitteena oli antaa opastusta laboratorioiden tehokkaasta ja ympäristön kannalta kestävästä käytöstä. Valmisteluja laboratorioiden perustamiseksi toisen asteen oppilaitoksiin jatkettiin.

Covid-19-pandemian hetkeksi keskeyttämä ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman kehittämistä koskeva hanke jatkui valituilla ammatillisen koulutuksen aloilla. Hankkeen tavoitteena on parantaa nuorten työllistymistä. Tuensaajat ilmoittivat toistuvasti olevansa tyytyväisiä hankkeen toimiin ja pyysivät, että sitä jatkettaisiin vielä kaksi vuotta.

Maailmanpankin johtamasta taloudellisen seurannan ohjelmasta tarjottiin edelleen perusteellisia lisäanalyyseja, teknistä apua ja parannusehdotuksia. Ohjelmassa keskityttiin makrotaloudelliseen analyysiin ja kestävään kehitykseen, liiketoimintaympäristön kehittämiseen ja kauppaan kohdistuviin jälleenyhdistymisen vaikutuksiin, työllistymiseen ja osaamiseen erityisesti naisten taloudellisen itsemääräämisoikeuden lisäämisen osalta sekä perusteelliseen analyysiin maataloustuotannon tietyistä näkökohdista.

Tilastoinnin osalta vuonna 2021 allekirjoitettiin kaksi sopimusta tietoteknisestä infrastruktuurista ja teknisestä avusta. Sopimusten tavoitteena on parantaa operatiivista toimintaa ja hallinnollisten tietolähteiden hallintaa. Näitä hankkeita täydennetään komission teknisen avun TAIEX-ohjelmasta ja Maailmanpankilta saatavalla kohdennetulla avulla. Hankkeet ovat osa laajempaa EU:n strategiaa, jonka tarkoituksena on parantaa tilastojen tuottamista Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

4.2.3. Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen

Kateissa olevien henkilöiden komitea, jota tuetaan tukiohjelmasta UNDP:n kanssa tehdyn avustussopimuksen mukaisesti, jatkoi kenttä- ja laboratoriotyötään. Kateissa olevia henkilöitä on yhteensä 2 002, ja kateissa olevien henkilöiden komitea oli vuoden 2021 loppuun mennessä kaivanut esiin 1 184 henkilön jäännökset. Näistä 1 023 on geneettisesti tunnistettu ja luovutettu takaisin perheille. Pandemia ja erittäin kuuma sää hidastivat kaivuutöitä merkittävästi vuonna 2021, minkä vuoksi komitean jäsenet jatkoivat odottamattomien tapahtumien varalta laaditun vaihtoehtoisen kaivuustrategian toteuttamista.

Joulukuussa 2021 allekirjoitettiin uusi 2,6 miljoonan euron suuruinen avustussopimus, josta rahoitetaan kateissa olevien henkilöiden komitean toimintaa vuonna 2022. Vuosina 2006–2021 EU on myöntänyt kateissa olevien henkilöiden komitealle yli 30 miljoonaa euroa. Tämä on 75 prosenttia komitealle näiden vuosien aikana myönnetystä kokonaisrahoituksesta.

Kulttuuriperintöä käsittelevän yhteisöjenvälisen teknisen komitean vastuulla oleva kulttuuriperinnön suojelu oli edelleen avainasemassa sovittelua ja luottamuksen rakentamista koskevissa toimissa, joita tuettiin tukiohjelmasta. Vuonna 2021 saatiin päätökseen 18 hanketta. Kulttuuriperintöohjelmalle on myönnetty EU:n varoja yhteensä noin 22 miljoonaa euroa. Eri puolella saarta on yli 107 kulttuuriperintökohdetta, jotka näillä varoilla on voitu konservoida, suojata fyysisesti tai kunnostaa tai joiden rakenteita on voitu tukea.

Väline, jolla tuettiin yhteisöjen yhteisiä teknisiä komiteoita, yhdisti edelleen näitä kahta yhteisöä ja sen avulla ratkaistiin kyproslaisten arjen haasteita. Pandemiasta huolimatta kulttuuri-, ympäristö-, koulutus- ja terveyskomiteat toteuttivat useita kohdennettuja toimia.

Onnistuneesti toteutetun yhteisöjenvälisen stipendiohjelman pilottivaiheen jälkeen United World Colleges -järjestön (UWC) kanssa allekirjoitettiin uusi sopimus, jonka ansiosta 10 kyproksenturkkilaista ja 10 kreikanturkkilaista oppilasta pystyi aloittamaan kansainväliseen ylioppilastutkintoon (IB) tähtäävän ohjelman eri maissa vuonna 2021. UWC:n toteuttamiin toimiin sisältyy myös yhteisöjenvälistä nuorisotoimintaa ja lyhyitä kursseja, joiden tavoitteena voimaannuttaa nuoria toteuttamaan myönteisiä muutoksia omissa yhteisöissään.

Kansalaisyhteiskunnan tukemista jatkettiin vuonna 2021. Kansalaisjärjestöille suunnatulla teknisellä avulla (Civic Space) kehitettiin edelleen kansalaisjärjestöjen valmiuksia, edistettiin kansalaisyhteiskunnan kehittämiselle suotuisaa ympäristöä sekä kannustettiin verkostoitumiseen ja yhteisiin toimiin Kyproksen kreikkalaisen yhteisön ja EU:n muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Civic Spacen aktiivista kansalaisuutta koskevaa osiota (”Grow Civic”) on tarkistettu, ja siitä tuetaan kansalaisjärjestöjen ja aktivistien ihmisoikeusperustaisia toimia.

Kyproksen seitsemännestä kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmasta myönnettiin yhteensä 11 uutta avustusta enimmäkseen pienille ruohonjuuritason kansalaisjärjestöille. Suurin osa edellisen ehdotuspyynnön ja ihmiskaupan vastaisia toimia koskevan ehdotuspyynnön perusteella aloitetuista hankkeista saatiin hyvin tuloksin päätökseen vuonna 2021. Loput hankkeet ovat täytäntöönpanon viimeisessä vaiheessa. Yhteisöjenvälisten kumppaneiden kanssa avustusta hakeneet avustuksensaajat jatkoivat yhteistyötä kyproksenkreikkalaisten kollegoidensa kanssa.

Human Rights Platform -järjestö alkoi käyttää EU:n varoista myönnettyä suoraa avustustaan lokakuussa 2021. Järjestö seuraa ihmiskauppaa, pakolaisten oikeuksia,

hlbtiq-henkilöiden oikeuksia, asiaan liittyvien sidosryhmien osallistumista, säilöönotto-olosuhteita ja suojelua kidutukselta sekä raportoi niistä. Lisäksi se tukee uhreja ja vahvistaa kansalaisyhteiskunnan valmiuksia käsitellä yleisesti ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Osana paikallisen yhteisön avustusohjelmaa Nikosiaan rakennettiin turvakoti perheväkivallan uhreille. Hankkeessa edistettiin myös tiedottamista ja tukimenettelyjen yksinkertaistamista Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

EU:n stipendiohjelman hallinnointi on ulkoistettu British Councilille lukuvuodesta 2014–2015 lähtien. Ehdotuspyyntöön varatuilla määrärahoilla rahoitettiin lukuvuodeksi 2021–2022 kaikkiaan 136 stipendiä. Näillä stipendeillä tuettiin korkeakouluopiskelijoita perusopintojen ensimmäisenä vuonna, maisteri- tai tohtoriohjelmiin osallistuvia jatko-opiskelijoita sekä tutkijoita ja ammattilaisia, jotka halusivat kehittää edelleen kielitaitoaan ja ammatillisia taitojaan EU:n eri jäsenvaltioissa.

Vuodesta 2007 alkaen on myönnetty noin 2 000 avustusta opintoihin yli 100 oppilaitoksessa EU:ssa. Mukana on yli 100 yliopistoa ja 23 EU-kohdemaata, ja koulutusta on ollut tarjolla yli 20:een eri ammattiin. Vuonna 2022 British Councilin tilalle täytäntöönpanokumppaniksi tulee Goethe Institut. College of Europen kanssa saatiin valmiiksi sopimus stipendeistä, joita voidaan myöntää enintään kolmelle sisäänpääsyvaatimukset täyttävälle kyproksenturkkilaiselle.

EU:n Infopoint, jota hallinnoi EUPSO-toimisto yhdessä Euroopan komission Kyproksen-edustuston kanssa, sai EU:lle vuoden 2021 aikana paljon näkyvyyttä sekä verkossa että verkon ulkopuolella toteuttamillaan toimilla. Infopoint käsitteli yli 20:tä EU:hun liittyvää aihetta, joita olivat muun muassa sukupuolten tasa-arvo, sukupuolistunut väkivalta, hlbtiq-henkilöiden oikeudet, vammaisten henkilöiden oikeudet, disinformaatio sekä työterveys ja -turvallisuus. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamista edistettiin verkkoseminaareilla, joiden aiheita olivat kestävä energia, energiatehokkuus, tulipalojen ehkäisy, saasteettomuus, jätteenkäsittely ja pakkausjäte.

EU:n Infopoint järjesti 32 tapahtumaa, kuten Eurooppa-päivän suuren verkkokampanjan, ja 79 toistuvaa tapahtumaa. Näitä olivat esimerkiksi verkkokonserttisarja, Euroopan uusia kieliä esittelevä tapahtuma ja taidetyöpajat. Tapahtumiin osallistui yli 15 000 henkilöä. Lisäksi suunniteltiin ja toteutettiin mittava ”Terveellinen elämäntapa kaikille” -tiedotuskampanja. Infopoint julkaisi 12 uutiskirjettä ja yhdeksän infografiikkaa/julkaisua ja jakoi 471 tietotuotetta. Paikallisissa tiedotusvälineissä ilmestyi 289 uutisjuttua ja televisiossa 11 tietoiskua.

Toiminnan suosiosta kertoo myös Facebook-sivuston ”Abbilgi” kävijämäärä: se sai vuonna 2021 yli 2 000 uutta seuraajaa, mikä tarkoittaa, että sivusto on perustamisensa jälkeen saanut kaikkiaan 22 812 seuraajaa.

4.2.5. Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa unionin säännöstön käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon

Komission teknisen avun TAIEX-ohjelmaa käytetään tukiasetuksen tavoitteiden 5 ja 6 täytäntöönpanoon, ja sillä autetaan siten Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan unionin säännöstön täytäntöönpanoon. Tavoitteena on, että

täytäntöönpanon lykkääminen voidaan lopettaa heti, kun kokonaisvaltainen ratkaisu Kyproksen kysymykseen saadaan voimaan.

Avun antamista jatkettiin vuonna 2021 säännöstön 12 keskeisellä alalla. TAIEX-ohjelmasta annettavaa tukea saatiin mukautettua verkkoympäristöön hyvin tuloksin, ja kiinnostus sitä kohtaan kasvoi melkein kaikilla aloilla. Vuonna 2021 järjestettiin yhteensä 147 TAIEX-tapahtumaa. Määrä kasvoi siis tuntuvasti verrattuna vuoteen 2020, jolloin tapahtumia oli 49. Tavanomaisten TAIEX-ohjelman toimien lisäksi ryhdyttiin kehittämään tietokantaa kaikista oikeudellisista teksteistä, jotka on laadittu TAIEX-ohjelman tuella. Lisäksi toteutettiin toimia käännösten ja tulkkauksen laadun parantamiseksi Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

TAIEX-ohjelman terveysasiantuntijat antoivat jatkuvasti apua covid-19-pandemian vastaisten toimien yhteydessä. Tukitoimissa keskityttiin taudin havaitsemis- ja lieventämistoimiin, pääasiassa kansanterveystoimiin, tehokkaaseen testausstrategiaan ja rokotussuunnitelmiin. Lisäksi asiantuntijat auttoivat parantamaan laboratoriokapasiteettia ja perustamaan lääketurvatoimintaan liittyvän ilmoitusverkoston Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

TAIEX-ohjelman tukea vihreän linjan yli käytävälle kaupalle (asetus (EY) N:o 866/2004) jatkettiin. Komission lähettämät riippumattomat asiantuntijat jatkoivat perunoiden, hunajan ja tuoreen kalan säännöllisiä tarkastuksia vuonna 2021.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Komissio allekirjoitti oikeudellisia sitoumuksia vuonna 2021 yhteensä 30 miljoonan euron arvosta. Tämä tarkoittaa sitä, että hankintaruuhka on purettu niissä rajoissa, jotka muodostuvat inhimillisistä ja taloudellisista rajoitteista, puutteista valmiudessa unionin säännöstön tulevaan käyttöönottoon ja hankkeiden kestävyydestä.

4.3.2. Maksut

Maksuja oli vuonna 2021 yhteensä 38 miljoonaa euroa (41 miljoonaa euroa vuonna 2020).

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön toteuttama seuranta on erittäin tiivistä, ja siihen kuuluu jatkuvaa yhteydenpitoa toimeksisaajien kanssa, tarkastuksia sekä paikan päällä järjestettäviä kokouksia ja ohjauskomiteoiden kokouksia. Avustustukiryhmän tekninen tuki auttoi komissiota edelleen avustussopimusten täytäntöönpanon seurannassa. Samalla ryhmä tuki avustuksensaajia näiden soveltaessa avustussopimusten täytäntöönpanoa, myös sekundaarista hankintaa, koskevia EU:n sääntöjä.

Lisäksi komissio toteuttaa lukuisia muita sopimuksia välillisen hallinnoinnin kautta. Toteuttamisesta vastaavat tahot, kuten UNDP, British Council ja Northern Ireland Co-operation Overseas -organisaatio (NI-CO) raportoivat komissiolle puitesopimusten mukaisesti. Komissio osallistuu tiiviisti kyseisten toimien päivittäiseen seurantaan.

4.5. Tarkastukset ja valvonta

Sisäisen tarkastuksen osaston vuonna 2017 tekemän viimeisimmän tarkastuksen suositukset, jotka liittyvät julkisia hankintoja koskeviin sisäisiin valvontajärjestelyihin, on pantu kaikilta osin täytäntöön.

4.6. Arviointi

Tulosperusteisen seurannan hankkeessa jatkettiin valittujen toimien tarkastelua ja järjestettiin suunnitellut koulutukset sidosryhmien sisäisen valvonnan valmiuksien parantamisesta. Tulosperusteisen seurannan asiantuntijoilta saatuja merkityksellisyyteen, tehokkuuteen, vaikuttavuuteen ja kestävyyteen liittyviä suosituksia sisällytetään parhaillaan sekä arvioituihin että muihin toimiin.

Tukiohjelman väliarviointi saatiin päätökseen vuonna 2021. Tarkoituksena oli antaa riippumaton kokonaisarvio ja kerätä näyttöä siitä, miten tukiasetuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty vuosina 2013–2018. Loppuraportissa todettiin, että tukiohjelmaa voidaan pitää erittäin merkityksellisenä ja – Kyproksen turkkilaiseen yhteisöön liittyvät erityisolosuhteet huomioon ottaen – myös melko onnistuneena aloitteena, joka on tuottanut huomattavaa EU:n tason lisäarvoa.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Vuonna 2021 toteutettiin kaiken kaikkiaan 394 näkyvyys- ja viestintätoimea. Covid-19-pandemiaan liittyvien rajoitusten vuoksi ne toteutettiin pääasiassa verkossa. Covid-19-pandemian johdosta myönnettävään EU:n tukeen sekä yksityisen sektorin kehittymiseen liittyvien esitteiden laatimista jatkettiin.

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin kokouksia sekä kasvokkain että verkossa. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkastamisessa ja yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden työn helpottamisessa. Komissio kokoontuu säännöllisesti pysyvän edustuston kanssa.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa tukiasetuksen mukaisen avun antamista Kyproksen jälleenyhdistymisen helpottamiseksi ja edistää Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä työllä, jota se tekee asetuksen kuuden tavoitteen mukaisesti. Vuonna 2021 avustamisessa keskityttiin edelleen aloihin, joilla unionin säännöstön tulevaan noudattamiseen liittyy erityisiä ongelmia.

Tiedot aiemmin myönnetyistä tuista ja hankkeiden kypsyysaste otetaan edelleen huomioon tulevassa ohjelmasuunnittelussa. Toimissa keskitytään vaikutusten lisäämiseen painopistealueilla toteuttamalla vähemmän, mutta entistä kattavampia toimia.

Komissio on tarpeen mukaan valmis ottamaan käyttöön myös tukiohjelman piiriin kuuluvia resursseja YK:n alaisuudessa toteutettavien sovintoneuvottelujen tukemiseksi.